

י במדינות אלו שנהוגין לומר אתה הוא עד שלא נברא העולם כו^{קטז} אין לשנות הנוסחא ולומר אתה הוא עד שלא בראת קטז (אבל מה שנהגו לחתום בא"י מקדש כו^{קטז} מן הראוי היה שלא לחתום בשם כיון שלא הזכרה ברכה זו בתלמוד שלנו^{קטז} (וגם בתלמוד ירושלמי^{קטז} יש שאין גורסין בו הזכרת השם בהתימחה קטז וגם הגאונים לא מצינו שתקנו בה הזכרת השם קטז כמו שתקנו בהנותן ליעף כח קטז) אלא כיון שנהגו להגנו לפיכך הרוצה ליהרר שלא להכניס עצמו לספק ברכה לבטלה יפה הוא עושה קטז):

יא על פי הסוד קטז יש לומר פסוק ואני ברוב חסדך קטז קודם בואו לבית הכנסת ובכניסתו יאמר בבית אלהים נהלך ברגש קטז ויקבל עליו קטז מצות עשה קטז של ואהבת לרעך כמוך קטז קודם תפלה ויש מי שקבלה בידו לומר פרשה שמע ישראל כשיוצא מביתו לבית הכנסת קטז:

מז דיני ברכת התורה וכו' סעיפים:

א ברכת התורה צריך ליהרר בה מאד א שלא חרבה הארץ אלא מפני שלא ברכו בתורה תחלה ב לפי שלא היתה חשובה בעיניהם כל כך לברך עליה לכך היו מוזהרים בברכתה ב לכן לא הגינה עליהם תורתם אע"פ שעסקו בה הרבה ד ולכך יראה כל אדם שתהיה כלי חסדו של הקב"ה שהיה משתעשע בה בכל יום ה חשובה בעיניו לברך עליה כשמהה יותר מעל כל הנאות שבעולמו שזה מורה שעוסק בה לשמה וזכה לשלשלת הנמשך לעוסק בה לשמה ו שהוא לא ימושנו מפך ומפי זרעך וגי' שתעשה שאלתו ובקשתו שמבקש בברכתה ונהיה אהנו וצאצאינו ויש מדרקוקים להוסיף וצאצאי

העשרה) וצ"ע. וראה שערי תשובה ס"ק א. ואינו בנוסח הסידור.

קסט מ"א שם. פ"ח שער עולם העשי' פ"א. ספר הכנות בתחלתו. וכו' בסידור. וראה לקו"ש ח"כ"ה ע' 374 ויש' התועהויות תש"ז ח"ב ע' 103 הערה 29. יר"ת ירושלים ח"א ע' 167. וראה בסנסן במאמר אדוני'ר הזקן על התורה ח"ב ע' תתקמא.

קע ס' המצות להרמב"ם מ"ע רז.

קעא קדושים יג, יד.

קעב השב"ט ס' יג רמח (קבלה מ"ר יהודה הסדר). וס"ח משה ס' כז. מ"א ס"ו ו ס"ה. ה באר הוי"ב שם ס"ק ד.

קנז סדר רב עזרם גאון ס' ו. רמב"ם בסדר התפלה. ראבי"ה ברכות ס' קמו וזור בשם ירושלמי. והוא מתרא'ר פ"א.

קנח שריה תולדות אדם (בית ה' בתחלתו) ובסידורו. בית ט"ז ס"ק פ. מ"א ס"ק פ. וכו' הנוסח בסידור.

קנט סדר רב עזרם שם. תוס' פסחים ק', ב ר"ה כל.

מכ"י עשין כז. מור. מ"ז שם.

קס סדר היום (כוונת ק"ש וקמרת). ט"ז שם. וראה לעיל ס"ו.

קסא ע"י ראבי"ה שם. מור. ילקוט שמעוני ואתחנן (רמז תתל"ג) בשם ירושלמי פ"ק הראה.

קסב הרומ"ב בסדר התפלה.

קסג ראה הע"ב תשעו ע' 61.

קסד הלעיל מ"ז וש"נ.

קסה ע"י מ"א ס"ק יח. וכו' הנוסח בסידור: ברוך המוקדש כל ועדו בכמה מקומות כשיש חשש ברכה לבטלה, כדלעיל ס' ו ס"ח לקמן ס' קי ס"ח. רמ"ז קמ. ס' צמ סמ"ד. ס' תלב ס"ח. סדר ברה"ט פ"א ה"ג ודמ"ז. פ"ב ה"ו ו"ח. פ"ג ה"ב ה"ז. סדר נש"י למערת ס"ו. סדר – תפלת הדרך. ס' המנהגים – חב"ד עמ' 15. ומשאר ספס ברכות אין מברכין כלל. וע"י לעיל ס' בה סכ"ג.

קסו הקדמת הדרור יא, א. כתבי האר"י (שער הכנות ענין בית התפלה). מ"א יש הד"י וס' צג ס"ק א. ונוסח הסידור רק הפסוק ואני ברוב נג. ולא נבר שג"ל קודם בואו לכהני'ם.

קסז תהלים ה, ח.

קסח תהלים נה, כז. וע"י מ"א שם בשם כתבי האר"י (שער הכנות ענין ביהכני'ם. פ"ח יש שער עולם

סימן מז

א טור וש"ע פ"א. וכו' בסידור (ברכות השחר) ד"ה ברכת התורה. והחילוק בין היום ברכה זו לשאר ברכות המצוות ע"י לקו"ש ח"ד ע' 148 ואילך. וראה שלחן הנדבך עמ' סו.

ב נדרים פ"א, א. וראה גם הל' ת"ת פ"ח ה"ז.

ג ר"ן ברי"ם שם ר"ה רבר בשם הרב רבינו יונה. וראה גם רש"י ב"מ פה, ב. ד"ה שלא.

ד מ"ז ס"ק א.

ה מור. ע"פ מש"ל ה, ל. שבת פמ, א. וראה גם לבוש סמ"ז. וראה לקו"ש ח"ד ע' 149 הערה 8 וש"נ.

ו ראה לבוש ס"א. וע"י לקו"ש שם הערה 8.

ז תהר"י אבות הובא בב"י. לבוש שם.

ח ישע"ל גמ, כא.

ט מפרש בנדרים שם ד"ה שאין מברכין. ב"ח.

צאצאינו כי כל שהוא ובנו ובן בנו תלמיד חכם שוב אין תורה פוסקת מורעו לעולם⁸⁰ וא"צ לכך כי כבלל צאצאינו הם ג"כ בני בנים⁸¹:

ב צריך לברך בין למקרא לבר בין למשנה לברכה בין לתלמוד לברין בין למדרש⁸² לברין⁸³ שהכל תורה היא⁸⁴ ונתנה למשה מסיני⁸⁵ והמהרהר בדברי תורה א"צ לברך⁸⁶ וה"ה שיכול לפסוק דין בלא נתינת מעם לדבריו⁸⁷ שזהו ג"כ אינו אלא הרהור⁸⁸ והרהור לאו כדבור הוא⁸⁹ כמו ש[ח]תבאר בסיומן ס"ב⁹⁰:

ג יש מי שאומר⁹¹ שהכותב בדברי תורה אע"פ שאינו קורא צריך לברך והוא שכותב ספרים לעצמו דרך לימודו ומבין מה שהוא כותב⁹² אבל סופר המעותק ואינו מקבש להבין א"צ לברך וכן אם כותב איה פסוק באגרת הרשות לדבר צחות אינו צריך לברך כיון שאינו מתכוין ללימוד ולענין מעשה אין לסמוך על דבריו לברך על כתיבה לברכה בשום ענין⁹³ שהרי אינו רק מהרהר בדברי תורה אלא ראוי לכל כותב בדברי תורה שיוציא מפיו קצת תיבות להציל מברכה לבטלה אם אינו אומר פסוקי ברכת כהנים או שאר דבר מן התורה אחר הברכה כמו שנהגין⁹⁴:

ד ברכת התורה אשר קדשנו במצותיו וצונו על דברי תורה⁹⁵ ונוסח מדינות אלו לעסוק בדברי תורה⁹⁶ והערב נא וכו'⁹⁷ ואשר בחר בנו כל יגר יכול לברך⁹⁸ ג"כ אשר בחר בנו:

ה יש אומרים⁹⁹ שצריך לומר והערב כו"ו שברכה אחת היא עם אשר קדשנו במצותיו וצונו כו' שהוא מטבע ארוך פותחת בברוך והתמת בברוך¹⁰⁰ אתה ה' המלמד כו' שאם היה מטבע קצר¹⁰¹ והערב היא ברכה כפני עצמה היה לה לפתוח בברוך ואף על פי שהיא ברכה הסמוכה לחברתה¹⁰² אין זה מועיל כלום במקום שהברכה שלפניה היא מטבע קצר שהרי ברכת ההבדלה פותחת בברוך אף על פי שהיא סמוכה לברכת הגר והבשמים הואיל והן קצרות¹⁰³.

⁸⁰ בי"ח. המנהג דיני תפלה סי' יט.

⁸¹ יא ב"מ פה, א.

⁸² יב ת"א ריש ס"ה. וז"ה בסידור. וראה לק"ש הכ"ז ע' 308.

⁸³ יג ראה לקמן סי' ג ס"א.

⁸⁴ יד ברא ברכות י"א. ב. מור וש"ע ורמ"א ס"ב. וראה גם סידור ר"ה ברכת התורה.

⁸⁵ טו לבוש ס"ב.

⁸⁶ טז ברכות ה, א. וראה גם הל' ת"ת פ"א הל' יז אגור סי' ב בשם נוהד"ק (וראה שרף מנח"ל סי' רא). ש"ע סי' ס"ה. וז"ה בסידור. ואמור לדבר ולהוציא דברי תורה מפיו ע"י שביך. וראה הל' תלמוד תורה פ"ב הל"ב. הערות וצינונים שם ע' 513.

⁸⁷ יח דמ"א שם. וע"י לקמן רס"ו פה.

⁸⁸ יט ד"ן שבת ג, א ד"ה מקום ע"ז נד, ב ד"ה תנא כשיצא. כ ר"ן שבת שם. תוס' ברכות כ, ב ד"ה ורב חסדא. אגור שם. מ"ו ס"ק ג, מ"א ס"ק ב.

⁸⁹ כא סעף ג, לענין קיש שאינו יוצא בהרהור, וש"ן גם לענין תלמוד תורה ותפלה ושאר ברכות בהרהור.

⁹⁰ כב תשב"ץ סי' קצד ואגדה ברכות סי' כה בשם ר' יצחק גוטנא (אור ירוש). הרב דוד אבודרחה. ש"ע סי' ג.

כג ת"א ס"ק א, ט"ז ס"ק ב.

כד ט"ז שם. וראה גם מ"א שם. וע"י חקרי הלכות ח"ט לג, ב.

כה כדלקמן סי'.

כו דב [הדא אגור שמאל] ברכות י"א, ב (בגורסת הר"ף והרא"ש פ"ק דברכות ס"ו ג). מור וש"ע ס"ה. וז"ה הנוסח בסידור.

כז מור. וראה תוס' ברכות נו, א ד"ה כל. רא"ש שם. לבוש ס"ה. בי"ח. ת"א ס"ק ג.

כח ש"ע שם.

כט אגרות תרומים (בתשי"ל עובד"ה גר). מ"א שם. ל רבינו תם תוס' ברכות נו, א ד"ה כל. פסחים קד, ב ד"ה חזק. כתובות ה, א ד"ה שהכל. רא"ש פ"ק דברכות ס"ו ג. מור וש"ע ס"ו.

לא ראה משנה ברכות י"א, א. הרב רבינו יונה שם. וראה גם לעיל סי' נו ס"ב. לקמן סי' קפ"ב ס"ב.

לב ש"ע שם. וראה ברכות על דברי תורה מנבע קצר בברכת הפירות והמנות שפתיחתן היא חתימתן. ראה לקמן סי' סח ס"א. סי' ק"ד ס"ה. סי' קפ"ב ס"ב. סי' ח ס"א.

לד רבינו יונה ברכות שם ד"ה ודא. רא"ש שם.

הלכות ברכות השחר מז

קעג

ויש אומרים¹⁰⁷ שהערכ הוא ברכה בפני עצמה ואינה רומה לברכת ההבדלה לפי שברכת הבדלה אינה סמוכה לעולם לברכת הנר והבשמים¹⁰⁸ שאם רוצה מברך על הנר ובשמים בפני עצמם ואחר כך מבריל על הכוס בלא נר ובשמים¹⁰⁹ ומשעם זה פותחת ברכת אשר בחר בנו בברוך לפי שבקריאת התורה בצבור מברך אותה בפני עצמה¹¹⁰ וכן נהגו לומר הערב בלא וא"ו אבל יותר טוב לומר בוא"ו¹¹¹ לפי שאף אם היא ברכה בפני עצמה ואומרה בתוספת וא"ו אין בכך כלום¹¹² אבל אם היא ברכה אחת ואומרה בלא וא"ו ה"ז מפסיק באמצע ברכה¹¹³ וכן על פי הסוד¹¹⁴ הוא ברכה בפני עצמה ויש לענות אמן ביניהם ואעפ"כ יש לומר והערכ בוא"ו¹¹⁵:

ז ברכת אהבה רבה או אהבת עולם¹¹⁶ הואיל ויש בה מעין ברכת התורה ותן בלבנו ללמוד וללמד כו' הרי זו פשוט מלבדך ברכת התורה¹¹⁷ אם למד אחר קריאת שמע¹¹⁸ ותפלה¹¹⁹ מיד בלי הפסק שאז נראית ברכה לשם עסק התורה¹²⁰ כמו לקריאת שמע ואז לא יצטרך לברך כל אותו היום אפילו הפסיק ועמד וחזר ללימודו על דרך שיתבאר בברכת התורה¹²¹ אבל אם אינו לומד מיד אחר התפלה צריך לברך על מה שילמוד.

ויש אומרים¹²² שא"צ לברך אלא א"כ לא קרא קריאת שמע מיד אחר אהבה רבה או אהבת עולם אבל אם קרא מיד אחריה דיה בכך ופוטרת לימוד של כל היום על דרך שיתבאר בברכת התורה.

ויש לחוש לדברי שניהם ולזהר לברך ברכת התורה קודם התפלה ולא לסמוך על אהבה רבה או אהבת עולם אם לא ילמוד מיד אחר התפלה¹²³ כסברא הראשונה וגם שלא לברך ברכת התורה על מה שילמוד אחר¹²⁴ כסברא האחרונה:

ז וכשמברך ברכת התורה יש אומרים¹²⁵ שאין צריך ללמוד מיד אחריה אלא אף על פי שהפסיק בין ברכה ללימודו דינו כאלו הפסיק באמצע לימודו ועל דרך שיתבאר ואינה דומה¹²⁶ לברכת המצות¹²⁷ ולברכת הנהנין¹²⁸ שאם הפסיק בין ברכה להתחלת עשייה שעליה מברך צריך לחזור ולברך לפי שכיון שאם רצה שלא לעשותה עד לאחר שענה הרשות בידו ולפיכך כשמפסיק בין ברכה לעשייה נראה שאין אותה ברכה חוזרת על אותה עשייה אבל הלמוד תורה שהיוב לעסוק בה תמיד¹²⁹ כשמפסיק בין ברכה ללימוד לא חשיב הפסק

לח' ותוס' פ"ז מהלכות תפלה הלכה ו' ועי' בלח"ט שם.
 ד"ה בהמאור לקטן פ"ק דברכות (יא, ב) הובא ברשב"א שם. וראה שה"ג ברכות שם (אות ז) ברעת הר"ף.
 לו ירושלמי פ"ק דברכות סוף ד"ה הובא בתוס' פתחים שם. ומעט זה הוא גם נבי קדוש, כדלקמן סי' קפח סי"א וש"ג, ושם, שהוא כדי שלא לחלק בברכה אחת. וראה גם לקמן שם סי"ט. רס"ו קפח.
 לז מ"א סי' ד. ועי' לקמן סי' רחצ סי"ג.
 לח ר"ה ותלמודו רבנו יונה פ"ק דברכות שם הובא בב"י. פ"ז מ"ק ה. וראה מור וש"ע סי' קלפ.
 לט דמ"א סי"ג.
 מ ב"י (וראה מ"ז שם).
 מא ב"י מ"ז שם. מ"א סי' ה.
 מב האר"י בספר הבנות ושער הכונות ענין נוסח התפלה. פתח שער הברכות פ"ז. ת"א שם. באר היטב סי' ו. וראה לעיל סי' נט סי"א: ועי' ברכות התורה.
 מג וכו' הנהנין בסדרו.
 מד ראה לקמן סי' ס מ"א וש"ג.

מה שמואל ברכות יא, ב. רש"י שם ד"ה שכבר מור וש"ע ולבוש סי"ג.
 מו ירושלמי ברכות פ"א הל"ה. תשו' הר"י בתוס' רבנו יהודה ברכות שם ד"ה משקרא. תוס' ברכות שם ד"ה שכבר. רא"ש שם פ"א סי' יג. מור וש"ע שם.
 מז לבוש סי"ה. ב"ה.
 מח תוס' רבנו יהודה שם. דא"ש שם.
 מט ראה בסעיף הבא.
 נ ראב"ד מובא בדשב"א ברכות שם. שבלי הלקט סי' ה. כ"ש רבי בנימין. ב"י.
 נא שו"ע סי"ה.
 נב תוס' יא, ב ד"ה שכבר ומודעי ברכות רמזו כו' לפי דב"י. וראה מ"ז סי' ו. שו"ע סי"ט. וראה תוס' רבנו יהודה שם.
 נג ב"י. לבוש סי"ט. מ"א סי' ו.
 נד כדלקמן סי' תלב סי"ז וש"ג.
 נה כדלקמן סי' קפו סי"ט וש"ג.
 נו כדלקמן סי' קנז סי"א וש"ג.

מאחר שבאותו זמן שמפסיק מחייב הוא ללמוד ויש חולקים על זה¹¹ ונכון לחוש לדבריהם ולזהר שלא להפסיק ביניהם כלל כמו בשאר מצות¹².

וכן נהגו¹³ לומר ברכת כהנים סמוך לברכת התורה וכיון שאומרים אותה לשם לימוד (ולא משום זכר לנשיאת כפים) אומרים אותה אפילו קודם אור הבקר¹⁴ אע"פ שאין נשיאת כפים בלילה¹⁵.

ולדברי הכל אם התחיל ללמוד אחר ברכת התורה והפסיק מללמוד ונתעסק בעסקיו וחזר ללמודו א"צ לחזור ולברך אם הוא אדם שרגיל ללמוד תמיד¹⁶ ואף כשיצא להתעסק בפונטתו ממזה לעשות צרכיו בכל מה דאפשר כדי לחזור וללמוד¹⁷ שעסק זה אינו חשוב הפסק לענין ברכה כיון שבשעה שהוא מתעסק בו דעתו על לימודו וה"ה למרחץ ולבית הכסא שאינו חשובין הפסק¹⁸ לפי שאף בעודו במרחץ ובית הכסא אינו מסיח דעתו מללמוד אחרים¹⁹ וכן אם השכיב עצמו לישן ואינו יכול לישן אין זה הפסק לפי שבעודו ניעור דעתו על לימודו וכן אם ישן על אצילי ידיו שינת עראי אינה חשובה הפסק²⁰.

אבל ישן שינת קבע על מטתו חשובה הפסק²¹ וכן מי שאין דרכו ללמוד תמיד²² ובדרך ולמד שיעורו²³ ויצא לעסקיו והסיה דעתו מללמוד עוד באותו היום ואח"כ נמלך לחזור וללמוד צריך לחזור ולברך ויש אומרים²⁴ שברכת התורה היא כברכות השחר שלא תקנו אותן אלא פעם אחת ביום²⁵ ולפיכך אפילו ישן שינת קבע על מטתו או שיצא לעסקיו והסיה דעתו א"צ לחזור ולברך וכן נהגו²⁶.

וכשלאמר בלילה כל זמן שלא ישן א"צ לברך לדברי הכל²⁷ שהלילה הולך אחר היום וכשישן שינת קבע והשכים קודם עלות השחר צריך לברך לדברי הכל²⁸ שאף לסברא אחרונה שהיא כברכות השחר הרי גם ברכות השחר זמן הוא ג"כ קודם אור היום²⁹ מיד שניעור משנתו.

ואם היה ניעור כל הלילה³⁰ לסברא הראשונה א"צ לברך כשיאור היום כל זמן שלא הסיה דעתו מללמוד ולסברא האחרונה³¹ צריך לברך כשיאור היום³² כמו שאר ברכות השחר

10 הרא"ש בתשובות כלל ד ס' א. הובא בנדר.

11 תשובות מדר"ם ורא"ש שם. מור שר"ע ס"א.

12 תשובות הרא"ש שם ס' ב. מ"א ס"ק מ. וראה הרב רבינו יונה ברכות שם.

13 רמב"ם פ"י קנ"ג ושי"ל.

14 אגור הלכות תפלה ס' א. וראה גם שבלי הלקט סוף פ"א ה'.

15 מ"א ס"ק יב. וברמב"ם פ"י מו ושי"ל. ועי' תהלה לרוד ספ"ח לק"ש ח"ד ע' 150.

16 שר"ע ס"א. ועי' לק"ש שם ע' 151 ואילך.

17 רא"ש בפסקיו שם. מור שר"ע ס"ב.

18 תוס' ברכות יא, ב. ד"ה ששבר. רא"ש ברכות שם ובתשובה כלל ד' ס' א. שבלי הלקט אגור שם. מור שר"ע ס"ג. מ"א שם. וראה גם לקטן ס"ח. וז"ל בספרד: ומי שישן בלילה מברך בקומו מנחתו הלילה ואילך.

19 כדלקטן סוף מ' ושי"ל.

20 וראה גם לקטן ס' תצ"ג.

21 מ"א שם.

22 כתבי האר"י שער הכוונות ברכות השחר. וז"ל בספרד: ואם ניעור כל הלילה מברך כשיאור היום. וראה שם לענין ברכות השחר: אחר שעלה עמוד השחר.

23 רא"ש פ"ק ברכות ס' י. וסוד לפי החש"ל בשו"ת ס' יו ושי"ל. עיי' חננ"י מלך (מעדני יל"פ ברכות פ"א אות ל) וכן מ"ש ברשב"א ברכות שם. ועי' לק"ש ח"ד ע' 153.

24 נח שר"ע ס"ב.

25 סדר רב עטרם (הובא בגמר רס"ו מ"ח). תוס' שם. רמב"ם הל' תפלה פ"א ח"א. שר"ע שם. וז"ל בנפח הסדור. וראה גם לעיל סוף ס"ב.

26 נדח חזונויות (דברי חנונית ברכות פ"א אות עה). וז"ל מ"א ח"א. וראה גם מנהגי מדר"ל הל' תפלה אות ג. וש"ת ע' 69. הקרי הלכות ח"פ לה, א. וראה לעיל ס' א מדר"ל סוף לענין פ"י הקרבנות.

27 א"א ורשמי פ"ד התענית ח"א. וראה לקטן ס' תרנ"ג ס"ח וש"ל.

28 רא"ש שם ובשו"ת כלל ד ס' ב. סוד שר"ע ס"י. וראה תוס' רבינו יהודה שם.

29 ראה לקטן ס' קנ"ג ושי"ל.

30 הנ"מ פ"א מהל' תפלה אות מ. שר"ע ס"י. וראה לק"ש שם ע' 151.

31 מהר"ם (רפ"ס פראג ס' מג) הובא בהנ"מ שם. ולענין תפילין ראה לעיל ס' כה ס"ל.

הלכות ברכות השחר מזמח קעה

שנוהגין לברך אע"פ שלא נתחייב בהן⁹⁹ והרצוה לצאת ידי ספק ישמע ברכת התורה מאחר ויתכוין לצאת ידי חובתו⁹ אם אפשר ואם לאו יברך בעצמו:

ה המשכים קודם אור היום ללמוד מכך ברכת התורה⁹⁸ וא"צ לחזור ולברך בבית הכנסת⁹⁹ אפילו אם הוא ש"ץ ויורד לפני התיבה כמו שנתבאר בס"מ¹⁰⁰ מ"ו⁹⁹ וסימן ר'⁹⁹:

מ המשכים קודם אור היום⁹⁸ יכול לברך כל סדר הברכות⁹⁹ חוץ מברכת הנותן לשכוי בינה¹⁰⁰ ופרשת התמיד עיין סי' א'⁹⁹ שימתין מלאמרה עד שיאור היום⁹⁹ ואם שמע קול תרנגול⁹ יכול לברך הנותן לשכוי בינה מיד אחר הצות לילה⁹⁸.

ולכתחלה יטול ידיו קודם שיברך ללמוד⁹⁸ ואם אין לו מים יכול לברך וללמוד בלא נטילה רק שינקא ידיו בצרור או בעפר או בקורה כמו שנתבאר בס"מ¹⁰¹ ד'⁹⁸:

י נשים מברכות ברכות התורה⁹⁸ שהרי חייבות ללמוד מצות שלהן⁹⁸ לרדע היאך לעשותן⁹⁸ והיאך ליהרר מכל לא תעשה שהן מזהרות בהן כאנשים⁹⁸ והן חייבות בתפלה כמו אנשים⁹⁸ כמו שיתבאר בס"מ¹⁰² ק"ו⁹⁸ (ועוד⁹ שברכת התורה מברכין קודם פרשת התמיד⁹⁸ ובקריאת פרשת התמיד הן שוות לאנשים⁹⁸ שהרי תפלה במקום תמיד תקנוה¹⁰²):

מ"ח אומרים פרשת התמיד ופסוקי קרבן שבת אומרים אצל פרשת התמיד וכו' ג' סעיפים:

א נהגו כל ישראל⁹ וקבעו חובה על עצמן⁹ לקרות פרשת התמיד בכל יום⁹ קודם התפלה שע"י הקריאה זו מעלה הקב"ה עליהם כאלו הקריבו קרבן תמיד במעודו⁹ כמו

צד שלית וזהו"ל החרשות סי' ביה. אגור סי' ב. שיע ס"ד.

צה הקדמת סמ"ק. מדר"ל ואגור שם. לבוש ס"ד בהגדה. מ"ו ס"ק י. מ"א ס"ק ד. וראה גם לקמן סי' קפו ס"ז. הל' ת"ל פ"א ה"ד. ובתעורת ויציגים שם ע' 717.

צו ע"י לק"ש ה"ד ע' 37 ואילך. שם ע' 149 ואילך. ח"ז ע' 49 הערה 11. הל"א ע' 96 בשו"א.

צז משנה קדושין כג, א.

צח ראה לבוש שם.

צט סוף ב.

ק עיי' ב"י ד"ה כתוב בתשובות בשם הרשב"א בתשו' (ח"ו סי' תקנ) דקריאה בציבור משום דתקנה היא מברכין לפנייה וגם לאחריה (כמבואר במש"ע סי' קל"ג) משא"כ ע"י תמיד (עיי' רא"ש פ"ק ברכות ס"ג) שאינו חוב כי"כ לברך עליה וצ"ע.

קא כרע"ל סי' מו ס"ח.

קב ע"י תהלה לידו סמ"ט. גי"ת (ג) ו' ע' נא.

קג כדלקמן רס"י פס. סי' צ"ח, ד.

סימן מח
א סדר רב עגרום. הח"מ הל' תפלה פ"ז ה"א וסדר התפלה בתחילתו. מור. רמ"א ריש ה"א.
ב שבלי הלקט רס"י ה' בשם ר' בנימין. מור. עיי' ב"י סוף סי' זח מאגור סי' ב' בשם שלית מדר"ל החדשות סי' טה. וב"י סי' חט בשם הרב רבינו יונה ברמב"ן י, ב.
ג ראה גם לקמן רס"י נ' לעיל סי' א' מדר"ק סי"ט.
ד תענית כו, ב. מנילה לא, כ. מור. לבוש ס"א. וכה' מנסח רבנו העולמים. וראה לקמן רס"י נ' שפ"ה גם ע"י למוד הלכות הקרבנות.

עט כרע"ל סי' מו ס"ג.

פ מ"א סי' תצד בתחלתו.

פא כרע"ל סוף סוף הקודם.

פב רא"ש ברכות פ"ק סי' ג. ר"י בתוס' רבינו יהודה ברכות שם. הובא ברשב"א ובנתיב פ"ו מתפלה אות ב. מור ושול"ן סי"ג. עיי' תהלה לידו ס"ק ז.

פג סוף ה.

פד סוף ה.

פה מהויר ויפירי ריש סי' מו. רא"ש בתשובה כלל ד' סי' א' הובא במור. שול"ן סי"ג.

פו עיין סי' מו ס"ב ובב"י שם ד"ה ולפי' בשם הר"ן סוף פרק קמא דפסחים. וכי"ח בתשו' מהר"ר"ל סימן קנ"ג אות מ. וראה לעיל שם מ"ג ולעיל סוף. ובסדריו: אבל אם ישן בלילה ונתחייב בהן יכול לברך מיד שנתחייב בהן ולבשר שדחה מחצות לילה ואילך.

פז שאינו תלוי בשינה כ"א בשמיעת קול תרנגול. ובסדריו לא הביא חילוק זה. וראה קדוש"ש סי' ה' ס"ז ובדו"ש שם סק"ד ומקד"ו. הע"ב תשע"ו ע' 48. תשע"ז ע' 57. תשע"ח ע' 48.

פח מהויר"ק סי"ג ומהר"ב סי"ט. וראה גם לקמן סי' מח ס"א.

פט רא"ש שם. מור. שול"ן ורמ"א שם. וראה גם שבלי הלקט רס"י ה' בשם מדר"ל. ובסדריו: אחר שיעלה עמוד השחר.

צ מ"א סי' ג. פ"ח סי"ג. ובסדריו: ואם ניעור כל הלילה ושמע קול תרנגול מחצות ואילך יכול לברך הנותן לשכוי בינה.
צא וזה ויקהל עקד, ב. ובכתבי האר"י (שער הכונות עיין ברכת השחר). וראה לעיל סי' מו ס"ג.

צב אגור סי' ג' ורמ"א סי"ג.

צג מדר"ק סי"ג ומהר"ב סי"א שפ"ג.